

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

444 ספרים ייחודיים

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: אור האמונה הפשוטה

נוהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג ומי יסבב אותו, כי אי אפשר שיסבב את עצמו, ולא היה לו מלמד ולא מודיע דבר אלא מושקע באור כשדים בין עובדי כוכבים הטיפשים ואביו ואמו וכל העם עובדי כוכבים והוא עובד עמיהם וליבו משוטט ומבין עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק מתבוננתו הנכונה, וידע שיש שם אלוה אחד והוא מנהיג הגלגל והוא ברא הכול ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו, וידע שכל העולם טועים ודבר שגרם להם לטעות זה שעובדים את הכוכבים ואת הצורות עד שאבד האמת מדעתם". ע"כ.

ומכיון שאברהם אבינו הכיר את בוראו ב"אמונה שכלית" יכול היה להפיצה ולהשרישה בקרב אנשי דורו, וכדברי הגמרא בסוטה (י.) על הפסוק "ויקרא שם בשם ה' אל עולם – שהקריא אברהם אבינו שמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב".

והנה בליל הסדר, הלילה בו האב מנחיל האמונה לבניו אחריו, מגלה לנו הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זי"ע כי מתגלה אור מיוחד בו זוכה האדם להגיע לאמונה חושית על ידי אמונה פשוטה וללא צורך בהתבוננות שכלית.

וכך כתב בספרו דברי מנחם וז"ל: (למס' פסחים): פסח הוא זמן הגאולה שלימה לבני ישראל ואז מתנוצץ אמונת ישראל עד שיכולים לבוא אל תכלית הידיעה השלימה באמיתת מציאותו יתברך שמו איך הוא טובב כל עלמין וממלא כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה, ואז יתבייש לחשוב מחשבות זרות מחמת שיאמין באמונה שלימה שהקב"ה יודע כל מחשבותיו, ויש רגע אחד באותו הלילה שבו נכנסו ישראל במצרים אל האמונה השלימה כמו שנא' "ויהי בחצי הלילה". וזה הדבר הוא נצחי גם לדורות, ואף עתה אם ישמור האדם את עצמו מתחילת הלילה משום פניה ומחשבה זרה, רק יעמיק את שכלו במחשבות קדושות וטהורות עד שיעבור עליו אותו הרגע, אזי יוכל לבוא אל האמונה השלימה שבאו אז בצאת ישראל ממצרים, והדבר הזה הוא נצחי בכל שנה ושנה, לולא עוונותינו המבדילים בינינו לבין אבינו שבשמים אשר בעבור זה אין אנו יכולים לעלות ולראות את כל זה. ע"כ"ל.

ונראה לתת טעם בזה, כי כתב הטור (סימן תי"ז) כי שלשת הרגלים כנגד שלשת האבות, וחג הפסח כנגד אברהם אבינו.

ואברהם אבינו התחיל להכיר את בוראו על ידי אמונה שכלית, אולם אחר כך נאמר עליו "והאמין בה" ויחשבה לו צדקה", היינו שעל אף שהכיר את בוראו על ידי השכל, התעלה על עצמו, עזב את כל השגותיו והאמין בה' באמונה פשוטה שאין בה גבול וסוף.

והקב"ה נתן לו שכר על כך, כי על אף שאמונה פשוטה לא ניתן להנחילה לבניו, אולם "ויחשבה לו צדקה" אברהם אבינו מקבל צדקה, שבכל שנה ושנה יזכו בניו אחריו לקבל את אותו אור רוחני – אור האמונה, האמונה הפשוטה, על ידי סיפור יציאת מצרים.

מצוות האמונה היא מצווה בסיסית ביהדות שיסודה ושורשה הוא מהאבות הקדושים, מאברהם אבינו ראש לכל המאמינים, כפי שכתוב: "כי ידעתיו למען אשר יצווה את בניו ושמרו דרך ה'". וכן הדיברה הראשונה בעשרת הדברות היא "אנוכי ה' אלוקיך". על פי ספר החינוך, ציווי זה שקבלו בני ישראל במעמד הר סיני מורה על מצוות האמונה במציאות האלוקית בעולם, שהאדם מצווה לעסוק בה תמיד.

במצוות האמונה יש שני ממדים עיקריים. האחד הוא "אמונה פשוטה" שהיא תחושת לב עמוקה, בה האדם משוכנע כי יש מציאות אלוקית והיא נרכשת על ידי האדם באופן פשוט וישיר. וזהו שנצטוונו "תמים תהיה עם ה' אלקיך", הממד השני הוא חקירה, בה האדם מתעסק במושג, מעמיק אותו בנפשו ומקבל אותו כאשר הובן לו הנושא בשכלו.

והנה מחד גיסא יש מעלה ויתרון באמונה פשוטה על פני האמונה הנולדת על ידי התבוננות שכלית, שאמונה זו קיימת בתמידות בקרב כל אחד ואחד בלי יוצא מן הכלל, משום שהיא אינה תלויה בשכליות האדם (שהוא דבר מוגבל), אלא באור אין סוף ב"ה הספון בקרבנו, וכמו שהאור הוא אין סוף כך האמונה הבאה מכח אור זה היא בלי סוף.

וכמו שכתב בספה"ק בני יששכר (מאמרי חודש סיון מאמר ה' אות ב'): "האמונה הבאה לאדם מצד חקירתו ושכל האדם, יש לו סוף, על כן גם לאמונתו יש סוף כשיכריחנו איזה מכריח וכיוצא, מה שאין כן האמונה מצד האין סוף ברוך הוא, אין לאמונה זו סוף".

כהוכחה לכך שאמונה פשוטה עומדת בכל מצב וזמן, מביא החסיד יעב"ץ כי בתקופת גירוש ספרד בעלי האמונה הפשוטה עמדו יותר בניסיונות מאשר בעלי האמונה מסוג החקירה.

אולם מאידך יש מעלה ויתרון באמונה הבאה מכוח חקירה והתבוננות שכלית, כי אמונה זו מוחשית יותר כי הוא רואה בשכלו ש"אין עוד מלבדו", ולכן קל יותר להעבירה וללמדה לאנשים רחוקים ושפלים שעדיין לא זכו לטעום טעמה של האמונה.

כפי שראינו אצל אברהם הבינו שהכיר את בוראו על ידי חקירה שכלית, כמובא כפי שמובא במדרש (בר"ר לט, א): אמר רבי יצחק, משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום, וראה בירה אחת דולקת אמר תאמר שהבירה זו בלא מנהיג, הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו אני הוא בעל הבירה. כך לפי שהיה אבינו אברהם אומר תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג, הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם. ע"כ.

ובפירושו רש"י למדרש מסביר: "ראה שמים וארץ, ראה שמש ביום וירח בלילה וכוכבים מאירים, אמר, אפשר שהיא דבר גדול כזה בלא מנהיג?!".

וכך כותב הרמב"ם בהלכות עבודה זרה פ"א ה"ג: "כיון שנגמל איתן זה (כיניו לאברהם אבינו) התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן והתחיל לחשוב ביום ובלילה והיה תמיה היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה

ודווקא בעת ליל הסדר, שבו מנחיל האב לבנו את האמונה, וממילא היה צורך להשתמש באמונה שכלית, אולם בזכות אברהם אבינו זוכים שכל יהודי מקבל אור של אמונה פשוטה.

בליל האמונה, כאשר האדם יושב ומספר ביציאת מצרים, והוא מעורר את שכלו להכיר באמונת ה', הוא מאציל עליו את אור האמונה הפשוטה, כדי שיבוא להכרה יותר חזקה ויותר עמוקה ממה שהיתה לו עד כה שהיא אור אין סוף.

וזוהו שנאמר "ולמען תספר באזני בןך ובן בןך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בם וידעתם כי אני ה'". ולכאורה היה צריך לומר "וידעו כי אני ה'" כי מדבר על בניו ומהו "וידעתם"?

אלא שעל ידי סיפור יציאת מצרים, יורד האור הרוחני של האמונה הפשוטה, לא רק על בניו, אלא גם על המספר עצמו ומגיע להכרה עמוקה יותר בהש"ת.

סיפור על מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל (סופר על ידי הגאון רבי דוד שליט"א):

סיפור שאירע לפני חג הפסח תשל"ה.

בימים ההם היינות היו מיוצרים ברובם על ידי חברת כרמל מזרחי. אותה חברה סיפקה יינות ללמעלה מ-90% מהציבור בישראל. ומעשה שהיה כך היה: בכרמל מזרחי היו רוכשים באופן קבע ספירט – סוג של אלכוהול – מבתי חרושת ברמת גן ובבת ים שם הוא היה מיוצר. כמובן שהאלכוהול ליינות על פי חוק, מחויב להיעשות מענבים בלבד. אלכוהול יין.

והנה, שנה אחת, חברה שמייצרת תמרוקים הזמינה ספירט מאותם בתי חרושת, ואותו ספירט נעשה מעמילן של דגנים – שהם חמץ בפסח – לאותה החברה. לאחר שהסתיים הייצור, שטפו אנשי המפעל את כל הכלים היטב וניקו אותם בחומר ששמו "קאוסטיק סודה" – סוג של חומר כימי חריף מאד – ולאחר מכן ייצרו ספירט אותו עירבו אחרי זה בין ובקוניאק של כרמל מזרחי שנעשה עבור חג הפסח, בלא להכשיר את המכונות.

הדבר נודע לרב היקב הרב ינובסקי זצ"ל. הוא הגיע בחשאי לביתו של הגר"ע יוסף זצוק"ל, וסיפר לו על השערורייה הגדולה: בכלים שבהם ייצרו חמץ גמור, ייצרו לאחר מכן אלכוהול לפסח. מרן זצוק"ל שמע את הדברים ונבהל מאד. מיד הוא הזמין אליו את ראשי היקב, וחקר אותם חקירה יסודית בכדי לדעת את העובדות לאשורן. לאחר מכן הוא התיישב וכתב פסק הלכה גדול שהתפרסם מאוחר יותר בשו"ת יביע אומר (ח"ח חאו"ח סי' מג), ובו העלה להתיר את הכל. היינות וגם הקוניאק.

אלא שיחד עם זאת, ידע מרן זצ"ל שכאשר הדברים יתפרסמו, ישנם בישראל חוגים מחוגים שונים שהולכים אחר רבותיהם וצריך שתהיה הסכמה בנושא זה על ידי כולם ושלא תהיה מחלוקת בדבר. לשם כך, הוא ציווה לשכור חדר במלון המרכז בירושלים, ולשם הזמין את מרנן ורבנן הגאונים הגדולים רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, רבי בצלאל זילטי זצ"ל, רבי אליעזר גולדשמיט זצ"ל, וכן את הגאון רבי שאול ישראלי זצ"ל, שהיה מקובל על כל חלקי הציונות הדתית. כך חשב הרב עובדיה שאם יסכימו כל הגדולים הללו להתיר, ויחתמו על היתר משותף, תימנע השערורייה והמבוכה.

מראש הודיעו לכל הרבנים שהם יצטרכו לשבת

ולבלות שעות רבות בנושא מסוים, כשהם עצמם אפילו לא ידעו על מה מדובר ולשם מה הוזמנו, שכן הרב עובדיה זצוק"ל שמר על העניין בסודיות רבה כדי שלא יצאו הדברים החוצה ויתחילו לשונות רעות בחוץ והנזק יהיה גדול.

הרבנים הגיעו. הוזמנו לשם גם ראשי המפעלים והחלו לתאר את העובדות ואת כל שלבי ייצור הספירט לפרטי פרטים. הם ננזפו בחומרה על ידי מרן זצוק"ל, ולאחר שהם עזבו את החדר הוא הציג את כל הנימוקים ההלכתיים שלו שבעקבותיהם העלה להתיר.

התעורר פולמוס הלכתי ושיחה מעניינת מאד בין כל הרבנים. שיחה קולחת ועניינית בין גדולים כאשר הגר"ש אלישיב מעיר הערות מצד אחד, והגר"ש אויערבך מן הצד השני, והגר"ב זילטי והגר"צ אבא שאול מתפלפלים ביניהם. כל אחד ואחד העלה את דעתו ונימוקיו, והם ישבו ונשאו בדבר שעות ארוכות.

כעבור כמה שעות, עמד על רגליו הגר"ש אלישיב, ואמר: "אני לא מסכים בשום פנים ואופן להיתר בעניין הקוניאק. לפי דעתי אסור לשתות אותו בפסח משום שהוא נעשה הראשון בכלים שהשתמשו בהם קודם בחמץ". מיד קם הגר"ש אויערבך כנגדו והחל להתפלפל עימו בחריפות שלדעתו הרב עובדיה צדק להכשיר גם את הקוניאק. לאט לאט הצטרפו אליו כל הגדולים ששהו בחדר, וכולם הסכימו עם דעתו של הרב עובדיה להתיר מלבד הגר"ש אלישיב שעמד בתוקף על דעתו לאסור.

ואז שאל הרב עובדיה את הגר"ש: "האם לדעת כת"ר, אם יהיו את הקוניאק לאחר הפסח יכשלו בחמץ שעבר עליו הפסח?" הגר"ש השיב שאין עם זה שום בעיה, ואפשר יהיה להשאיר את הקוניאק בבית עד לאחר הפסח ואפילו אין צורך למוכרו לגוי. לדעתו עצם האיסור הוא רק בשתייה, ואין כאן חליה איסור של חמץ בפסח.

מיד הודיע הרב עובדיה לכולם שהוא החליט לבטל את דעתו מפני דעת הגר"ש אלישיב, וציין כי גמר אומר בליבו לצאת מהחדר הזה בדעה אחידה ובהסכמה של כלל הרבנים יחד. את היין יתירו לכתחילה, ואת הקוניאק יודיעו שאין להשתמש בו בפסח אלא יהיו אותו לאחר הפסח כדעתו של הגר"ש אע"פ שהיה בדעת יחיד. וכך אכן היה, ניסחו מכתב ברוח אותו פסק, וכל הרבנים חתמו עליו.

המעשה הזה מראה לנו את הכבוד העצום שרכשו כולם למרן הגר"ש אלישיב. כאשר הרב עובדיה יוסף הציע לבטל את דעתו מפני דעת הגר"ש, הסכימו לזה מיד כולם ללא שום פקפוק אף שסברו אחרת. זה מראה לנו את ההערכה העצומה שרכשו לו מחד, ואת עוצם גדלותם מאידך כיצד ויתרו ומחלו על דעתם מפני דעתו הרוממה.

**בברכת חג פסח כשר ושמח
לכל בית ישראל**